

رابطه سبک‌های رهبری مربیان و انسجام گروهی تیم‌های بسکتبال حاضر در دهمین المپیاد ورزشی دانشجویان پسر کشور (۱۳۸۹)

رضا شیخ یوسفی^۱، محسن وحدانی^۲، مهرداد محرم‌زاده^۳

تاریخ دریافت: ۸۹/۱۱/۱۹ تاریخ پذیرش: ۹۰/۱۰/۱۲

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین سبک‌های رهبری مربیان و انسجام گروهی تیم‌های بسکتبال شرکت‌کننده در دهمین المپیاد ورزشی دانشجویان پسر کشور است. ورزشکاران ($n=113$) از ۱۲ تیم، پرسشنامه‌های مقیاس رهبری در ورزش (LSS) و محیط گروهی (GEQ) را تکمیل کردند. پرسشنامه LSS شامل ۴۰ سؤال است که پنج بعد سبک رهبری مربیان شامل: سبک آموزش و تمرین، دموکراتیک، آمرانه، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت را می‌سنجد. پرسشنامه GEQ با ۱۸ سؤال، دو بعد انسجام گروهی شامل انسجام تکلیف و انسجام اجتماعی را اندازه‌گیری می‌کند. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون، تجزیه و تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر و تعقیبی بونفرونی در سطح معنی‌داری $P \leq 0/05$ استفاده شد. نتایج نشان داد انسجام گروهی با سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، دموکراتیک و حمایت اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌دار دارد، اما با سبک‌های رهبری آمرانه و بازخورد مثبت رابطه معنی‌داری ندارد. مقایسه سبک رهبری مربیان نشان داد مربیان بسکتبال بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین (وظیفه محوری) و کمتر از سبک رهبری آمرانه استفاده می‌کنند. علاوه بر این، انسجام گروهی در تیم‌های ناموفق و موفق بیشتر از تیم‌های کمتر موفق بود؛ بنابراین به‌طور خلاصه رفتار مربیان و سبک مربیگری آنان انسجام گروهی تیم‌ها را در هر سطح و رشته ورزشی تحت تأثیر قرار می‌دهد و حتی می‌تواند به موفقیت و عملکرد تیمی بهتر منجر شود که با اغلب پژوهش‌های انجام‌شده از جمله یافته‌های هانگ (۲۰۰۴) و حسینی (۲۰۱۰) همخوانی دارد.

واژگان کلیدی: سبک‌های رهبری، انسجام گروهی، بسکتبال، المپیاد.

۱. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه ارومیه (نویسنده مسئول) Emai: reza_yusefi88@yahoo.com

۲. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه ارومیه Email: mohsen.vahdani@gmail.com

۳. دانشیار دانشگاه ارومیه Email: mmoharramzadeh@yahoo.com

مقدمه

مربیان نقشی اثرگذار و حیاتی در مورد ورزشکاران و فرآیندها و پیامدهای فردی و اجتماعی تیم‌های ورزشی ایفا می‌کنند و می‌توانند بر محیط زندگی و تیمی ورزشکاران سطوح مختلف قهرمانی اثرات مثبت و منفی داشته باشند (۱). مربیان باید هم به اجرای مهارت‌های ورزشی و هم به مهارت‌های روانی افراد و تیم توجه کنند. در سال‌های اخیر، برخی پژوهشگران تأثیر عوامل روان‌شناختی را بر عملکرد تیمی بررسی کرده و نظریه‌ها و مدل‌های مختلفی را ارائه داده‌اند. تقریباً بیشتر پژوهش‌ها عوامل یکسانی را گزارش کرده‌اند که عملکرد تیمی را تحت تأثیر قرار می‌دهند و در این میان، مطالعات افرادی مانند چلادورای^۱، کارون^۲ و اسپینک^۳ در دو دهه گذشته در خور توجه بوده است (۲). با در نظر گرفتن مدل‌ها و نظریات گذشته می‌توان عوامل مؤثر بر عملکرد و موفقیت تیمی را در قالب سه متغیر سبک مربیگری مربیان، عوامل تیمی و ویژگی‌های مربیان و بازیکنان جمع بندی کرد که در این پژوهش انسجام گروهی به-عنوان مهم‌ترین بعد عوامل تیمی و همچنین رفتار مربیان بررسی شده است (۳).

در زمینه سبک‌های مربیگری در تیم‌های ورزشی، چلادورای (۱۹۹۰) مدل چند بعدی رهبری در ورزش را ارائه نمود. طبق این مدل، رفتار مربیان تحت تأثیر ویژگی‌های موقعیتی (مانند وضعیت تیم)، ویژگی‌های رهبر یا مربی (مانند سن، درجه و سابقه مربیگری) و ویژگی‌های اعضای تیم یا ورزشکاران (مانند سن، سابقه و سطح بازیکنان) قرار دارد و در نهایت، رفتار مربیان موفقیت، عملکرد، رضایتمندی و حتی انسجام گروهی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۱). رفتار رهبری مربیگری ادراک بازیکنان از انسجام گروهی را تحت تأثیر قرار داده و احساس یکدلی و همدلی را در میان بازیکنان ورزش‌های گروهی و تیمی -که فعل و انفعالات بیشتری در بین بازیکنان وجود دارد- برجسته می‌کند (۲). چلادورای برای رفتار رهبر در موقعیت‌های ورزشی پنج بعد را تعیین کردند:

- ۱- رفتار تمرین و آموزش: به رفتارهایی گفته می‌شود که مربی به‌منظور بهبود اجرای ورزشکار از طریق آموزش‌های تکنیکی و در ورزش‌های تیمی برای هماهنگ کردن فعالیت‌های اعضای تیم طرح ریزی می‌کند؛^۲
- ۲- رفتار دموکراتیک: رفتاری است که در آن مربی به ورزشکاران اجازه می‌دهد در تصمیم‌گیری‌های مربوط به تعیین اهداف گروهی و روش‌های دستیابی به آن‌ها مشارکت کنند؛
- ۳- رفتار مستبدانه (آمرانه): بدین صورت بازتاب پیدا می‌کند که مربی خود را از ورزشکاران

1. Chelladurai

2. Carron

3. Spink

جدا کرده، بر قدرت خویش تأکید می‌کند؛

۴- رفتار حمایت اجتماعی: به این موضوع مربوط می‌شود که مربی تا چه حد در ارضای نیازهای متقابل شخصی ورزشکاران دخالت دارد؛

۵- بازخورد مثبت: محدوده‌ای است که مربی، ورزشکاران را مورد تشویق و تقدیر قرار داده، از بازی و همکاریشان تعریف می‌کند (۴).

حسینی (۲۰۱۰) در لیگ برتر والیبال ایران و رضایی (۲۰۰۹) در لیگ برتر فوتبال ایران نشان دادند مربیان از رفتار آموزش و تمرین بیشتر و از رفتار دموکراتیک کمتر استفاده می‌کنند (۵، ۶)، در حالی که مرادی (۱۳۸۳)، ریمر^۱ (۲۰۰۱) و بنت و مانوئل^۲ (۲۰۰۰) نشان دادند مربیان بیشتر از رفتار آموزش و تمرین و کمتر از رفتار آمرانه استفاده می‌کنند (۷-۹).

کارون (۱۹۸۱) انسجام^۳ را فرآیند پویایی می‌داند که گروه تمایل دارد تا صمیمیت، وفاداری به یکدیگر و اتحاد و یکپارچگی را در تعقیب اهداف گروه تداوم بخشد. پژوهشگران دو گونه متفاوت از انسجام را مشخص کرده‌اند: ۱- انسجام اجتماعی: میزان جذابیت بین فردی در میان اعضای گروه یا میزانی که گروه اجازه می‌دهد شخص به هدف دلخواه خود برسد؛ ۲- انسجام تکلیف: ارزیابی عینی ورزشکاران از سطح تلاش هماهنگ یا کار تیمی گروه‌هایشان یا میزانی که نشان می‌دهد تیم و اعضای فردی به هدف‌های مربوط به خود می‌رسند (۱۰). هیوگارد^۴ (۲۰۰۶) در بررسی ارتباط میان انسجام گروهی، هنجارهای گروهی و آزادی اجتماعی در تیم‌های فوتبال لیگ نروژ به این نتیجه دست یافت که تعاملی سه‌طرفه میان انسجام تکلیف، انسجام اجتماعی و هنجارهای عملکردی پدیدار شده وجود دارد. همچنین ترکیب انسجام اجتماعی قوی، انسجام تکلیف ضعیف و هنجارهای تیمی کم زمینه‌ای برای ادراکات آزادی اجتماعی در بازیکنان فراهم می‌کند (۱۱). لوگید (۲۰۰۴) در تحقیق خود به نقش واسطه‌گرانه انسجام گروهی در خصوص میان رفتارهای رهبری بر رضایتمندی ورزشکاران اشاره می‌کند. ضمن اینکه یافته‌های وی نشان داد بین انسجام تکلیف و اجتماعی با برخی از ابعاد رضایتمندی ارتباط معنی‌داری وجود دارد (۱۲).

نتایج تحقیقات مختلف نشان می‌دهد انسجام تیمی بر موفقیت، عملکرد و حالات روانی ورزشکاران تأثیر قابل توجهی دارد. مرادی^۵ (۲۰۰۴)، حسینی کشتان^۶ (۲۰۱۰) در پایان فصل ضرب همبستگی زیادی بین افزایش انسجام تیمی و درصد پیروزی‌های یک تیم مشاهده

-
1. Rimmer
 2. Bennett & Maneual
 3. Cohesion
 4. hqigard
 5. Moradi
 6. hoseini keshtan

کردند (۵، ۱۷). وسترو ویس^۱ (۱۹۹۱)، کارون و اسپینک^۲ (۱۹۹۳)، ایچاس و کران^۳ (۱۹۹۳)، کارون و همکاران (۲۰۰۲)، و هانگ^۴ (۲۰۰۴) گزارش کردند رابطه مثبت و معنی داری میان انسجام گروهی با عملکرد موفق وجود دارد (۱۳-۱۶). با این حال، گریو^۵ (۲۰۰۰) نشان داد انسجام تأثیری ناچیز بر عملکرد دارد و این عملکرد است که تأثیر قابل توجهی بر انسجام دارد و تیم‌های برنده از تیم‌های بازنده منسجم‌ترند (۱۸)؛ بنابراین انسجام گروهی و موفقیت تیمی نیز ممکن است رابطه متقابلی داشته باشند، اما با توجه به اینکه در این پژوهش پرسشنامه‌ها در ابتدای مسابقات پخش شده بود، عامل موفقیت نمی‌تواند بر انسجام مؤثر باشد. اگرچه بیشتر مطالعات نشان‌دهنده ارتباط مثبت و معنی‌دار میان انسجام و عملکرد است، برخی مطالعات نتیجه عکس را نشان می‌دهد. مطالعه فیدلر نشان داد انسجام تیمی ضعیف در واقع در موفقیت تیم مداخله کرده است. هم تیمی‌های یک تیم بسکتبال که دوستان نزدیکی بودند تصمیم گرفتند توپ را به یکدیگر پاس بدهند، نه به بازیکنانی که در موقعیت پرتاب بهتری بودند. در این مورد موفقیت تیمی در اولویت نبود (۱۹).

نتایج تحقیقات نشان می‌دهد بین سبک‌های مختلف رهبری مربیان و انسجام گروهی و موفقیت تیم‌ها ارتباط معنی‌داری وجود دارد. کاتارین^۶ (۲۰۰۲) در تیم‌های بسکتبال دانشگاهی، روناین^۷ (۲۰۰۴) در تیم‌های ورزشی، حسینی کشتان (۲۰۱۰) در تیم‌های لیگ برتر فوتبال ایران و مرادی (۲۰۰۴) در تیم‌های لیگ برتر بسکتبال کشور دریافتند سبک‌های رهبری تمرین و آموزش، دموکراسی، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت با انسجام ارتباط مثبتی دارند، در حالی که سبک آمرانه با انسجام گروهی ارتباط منفی دارد (۵، ۱۷، ۲۲). همچنین نولان^۸ (۲۰۰۰)، فوکس^۹ (۲۰۰۰)، رنج^{۱۰} (۲۰۰۲)، هانگ^{۱۱} (۲۰۰۴)، مورای^{۱۲} (۲۰۰۶) و چن^{۱۳} (۲۰۰۷) نشان دادند رفتارهای رهبری با ابعاد انسجام گروهی ارتباط معنی‌داری دارد (۱۳، ۲۳-۲۶).

با توجه به نقش مهم ورزش دانشجویی در عرصه ورزش کشور و اهمیت المپیادهای دانشجویی

1. Wester & Weiss
2. Spink
3. Eichas & Krane
4. Hung
5. Grieve
6. Catharine
7. Ronayne
8. Nolan
9. Fox
10. Rang
11. Huang
12. Murray
13. Chen

که هر دو سال یک بار به منظور توسعه ورزش حرفه‌ای دانشجویی انجام می‌شود، در این پژوهش علاوه بر مقایسه سبک‌های مربیگری تیم‌های بسکتبال دانشجویی، انسجام تیمی و سبک‌های مربیگری مربیان تیم‌های موفق (رده‌های ۱ تا ۴)، کمتر موفق (رده‌های ۵ تا ۸) و ناموفق (رده‌های ۹ تا ۱۲) مقایسه شده است. همچنین پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا انسجام تیمی با سبک‌های رهبری مربیان و موفقیت تیم‌ها در ارتباط است؟

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی است. به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ جمع‌آوری اطلاعات میدانی است. جامعه و نمونه آماری این تحقیق را دانشجویان شرکت‌کننده در مسابقات بسکتبال دهمین المپیاد ورزشی دانشجویان پسر کشور تشکیل داده‌اند. از میان ۱۴ تیم حاضر ۱۲ تیم حاضر به همکاری شدند که با توجه به کوچک بودن جامعه آماری، کل جامعه به‌عنوان نمونه آماری ($N=166$) انتخاب شد و در نهایت، تعداد ۱۱۳ پرسشنامه در میان شرکت‌کنندگان توزیع شد. برای سنجش عملکرد تیم‌ها، جدول نهایی مسابقات بسکتبال به سه قسمت تقسیم شد: چهار تیم اول به‌عنوان تیم‌های موفق، چهار تیم بعدی به‌عنوان تیم‌های کمتر موفق و چهار تیم آخر نیز به‌عنوان تیم‌های ناموفق در نظر گرفته شدند.

ورزشکاران دو ابزار این پژوهش را تکمیل کردند: مقیاس رهبری برای ورزش (LSS، چلادورای و صالح، ۱۹۸۰) و پرسشنامه محیط گروهی (GEQ، کارون و براولی، ۱۹۸۵). روایی پرسشنامه‌ها توسط استادان و صاحب‌نظران تأیید شده است (۲). ثبات درونی پرسشنامه‌ها، با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای LSS $r=0/91$ و GEQ $r=0/72$ به‌دست آمد. LSS شامل ۴۰ آیتم است که پنج بعد از سبک‌های رهبری شامل: تمرین و دستورالعمل، رفتار دموکراسی، رفتار آمرانه، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت را می‌سنجد. پاسخ‌ها بر اساس مقیاس پنج ارزشی لیکرت (هرگز = ۱، به‌ندرت = ۲، گاه‌گاهی = ۳، اغلب = ۴ و همیشه = ۵) ارزش‌گذاری شدند. یوسفی (۱۳۸۶) با اجرا روی ۲۰ ورزشکار دانشجویی و با استفاده از روش آلفای کرونباخ، ثبات درونی این پرسشنامه را در پنج زیرمقیاس نام‌برده به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۷۸، ۰/۷۹، ۰/۸۳ و ۰/۷۱ گزارش کرد. (۲). GEQ با ۱۸ آیتم دو بعد انسجام تکلیف و انسجام اجتماعی را ارزیابی می‌کند. پاسخ‌های این پرسشنامه بر اساس مقیاس ۹ ارزشی لیکرت از کاملاً موافقم (۹) تا کاملاً مخالفم (۱) ارزش‌گذاری شدند. مرادی (۱۳۸۳) ثبات درونی خرده‌مقیاس‌های انسجام اجتماعی و تکلیف این پرسشنامه را به ترتیب ۰/۷۲ و ۰/۷۱ گزارش کرده است (۷).

برای تجزیه و تحلیل آماری یافته‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای آزمون نرمال بودن توزیع داده‌ها و ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی ارتباط بین سبک رهبری مربیان با انسجام گروهی به‌کار گرفته شد. برای مقایسه

دو بعد انسجام با یکدیگر آزمون T- وابسته، برای مقایسه سبک رهبری تیمها آزمون تجزیه و تحلیل واریانس (اندازه گیری های مکرر - تعقیبی بونفرونی) و برای مقایسه انسجام در تیمهای موفق، کمتر موفق و ناموفق از آزمون توکی استفاده شد. کلیه فرضیه های آزمون در سطح $p \leq 0/05$ تجزیه و تحلیل شدند.

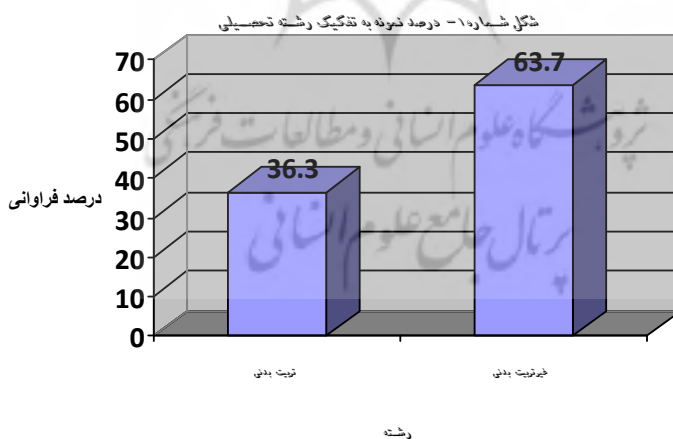
یافته های پژوهش

یافته های توصیفی

در این پژوهش کلیه افراد نمونه، دانشجویان پسر از ۱۲ دانشگاه کشور با میانگین سنی ۲۲/۷۶ بودند. جدول و شکل ۱ رشته تحصیلی نمونه این پژوهش را نشان می دهد. همان طور که در جدول مشخص است، ۳۶/۳٪ از دانشجویان در رشته تربیت بدنی و ۶۳/۷٪ از دانشجویان در رشته های دیگر مشغول به تحصیل بودند.

جدول ۱. فراوانی و درصد فراوانی نمونه به تفکیک رشته تحصیلی

رشته	فراوانی	درصد
تربیت بدنی	۴۱	۳۶/۳
غیر تربیت بدنی	۷۲	۶۳/۷
مجموع	۱۱۳	۱۰۰

شکل ۱. درصد نمونه به تفکیک رشته تحصیلی

جدول ۲. سابقه بازی نمونه این پژوهش در رشته بسکتبال را نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول مشخص است، ۱۸/۶٪ از دانشجویان دارای یک سال سابقه، ۲۶/۵٪ از دانشجویان دارای دو سال سابقه و ۵۴/۹٪ از دانشجویان دارای سابقه سه سال یا بیشتر در رشته بسکتبال بودند.

جدول ۲. سابقه فعالیت در رشته بسکتبال در میان نمونه این پژوهش

سابقه	۱سال	۲سال	۳سال یا بیشتر	مجموع
فراوانی	۲۱	۳۰	۶۲	۱۱۳
درصد فراوانی	۱۸/۶	۲۶/۵	۵۴/۹	۱۰۰

جدول ۳ نمرات ادراک ورزشکاران را از ابعاد سبک‌های رهبری مربیان خود نشان می‌دهد که به تفکیک تیم‌های موفق، کمتر موفق و ناموفق آورده شده است.

جدول ۳. نمرات ادراک ورزشکاران از سبک‌های رهبری مربیان خود به تفکیک تیم‌ها

سبک‌های رهبری	تیم	تعداد	میانگین	انحراف معیار
آموزش و تمرین	موفق	۴۲	۳,۵۶۲۳	۰,۶۶
	کمتر موفق	۳۷	۳,۹۸۵۴	۰,۶۲
	ناموفق	۳۴	۴,۰۳۶۲	۰,۶۵
دموکراسی	موفق	۴۲	۳,۱۰۳۲	۰,۷۹
	کمتر موفق	۳۷	۳,۰۲۷۰	۰,۶۵
	ناموفق	۳۴	۳,۰۳۹۲	۰,۷۸
آمرانه	موفق	۴۲	۲,۹۴۲۹	۰,۶۱
	کمتر موفق	۳۷	۲,۷۸۳۸	۰,۵۶
	ناموفق	۳۴	۳,۰۰۵۹	۰,۷۳
حمایت اجتماعی	موفق	۴۲	۳,۱۵۱۸	۰,۶۳
	کمتر موفق	۳۷	۳,۳۷۸۴	۰,۶۷
	ناموفق	۳۴	۳,۳۸۲۴	۰,۷۷
بازخورد مثبت	موفق	۴۲	۳,۴۰۹۵	۰,۷۳
	کمتر موفق	۳۷	۳,۸۹۱۹	۰,۸۰
	ناموفق	۳۴	۳,۴۸۸۲	۰,۷۶

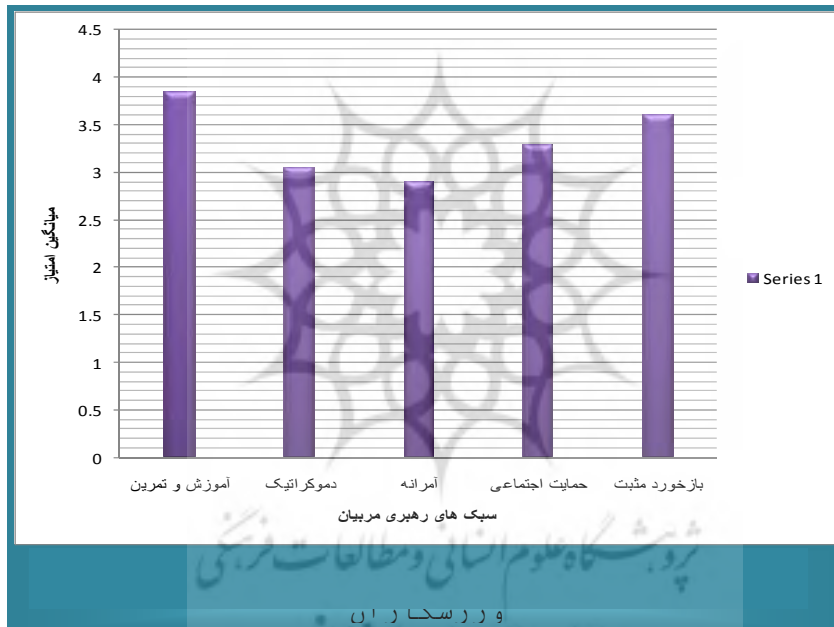
یافته‌های استنباطی

پس از اطمینان از توزیع طبیعی داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف، از آزمون‌های پارامتریک برای تحلیل داده‌ها استفاده شد. نتایج آزمون تجزیه و تحلیل واریانس نشان داد بین سبک‌های مربیگری مربیان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در این تحقیق مربیان بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین و کمتر از سبک رهبری آمرانه استفاده می‌کردند که

این تفاوت معنی‌دار بود (جدول ۴ و شکل ۲).

جدول ۴. آزمون تجزیه و تحلیل واریانس برای مقایسه سبک رهبری مربیان

P	df	F	M±SD	سبک رهبری
۰/۰۵*	۴	۴۰,۴۰	۳,۸۴±۰,۶۷	آموزش و تمرین
			۳,۰۵±۰,۷۴	آمرانه
			۲,۹۰±۰,۶۳	دموکراتیک
			۳,۲۹±۰,۶۹	حمایت اجتماعی
			۳,۵۹±۰,۷۸	بازخورد مثبت

شکل ۲. مقایسه سبک رهبری مربیان از دیدگاه ورزشکاران

نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی نشان داد به جز سبک‌های رهبری آمرانه و دموکراتیک در میان بقیه سبک‌های رهبری تفاوت معنی‌دار وجود دارد (جدول ۵).

جدول ۵. نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی برای مقایسه سبک رهبری مربیان تیم‌های بسکتبال

P	Mean Differences	مقایسه سبک رهبری مربیان	
۰/۰۵*	۰,۷۸	دموکراتیک	آموزش و تمرین
۰/۰۵*	۰,۹۳	آمرانه	
۰/۰۵*	۰,۵۴	حمایت اجتماعی	
۰/۰۵*	۰,۲۵	بازخورد مثبت	
۱/۰۰	۰,۱۴	آمرانه	دموکراتیک
۰/۰۵*	-۰,۲۳	حمایت اجتماعی	
۰/۰۵*	-۰,۵۳	بازخورد مثبت	
۰/۰۵*	-۰,۳۸	حمایت اجتماعی	آمرانه
۰/۰۵*	-۰,۶۸	بازخورد مثبت	
۰/۰۵*	-۰,۲۹	بازخورد مثبت	
		حمایت اجتماعی	

نتایج آزمون T وابسته نشان داد بین بعد انسجام تکلیف و انسجام اجتماعی نمونه تفاوت معنی‌داری وجود ندارد (جدول ۶). ضمن اینکه ضریب همبستگی بین این دو مؤلفه ۰/۵۴ بود (جدول ۷).

جدول ۶. مقایسه ابعاد انسجام با یکدیگر

sig	df	T	میانگین	ابعاد انسجام
۰/۲۱	۱۱۲	۱/۲۵	۶/۳۱	انسجام تکلیف
			۶/۲۰	انسجام اجتماعی

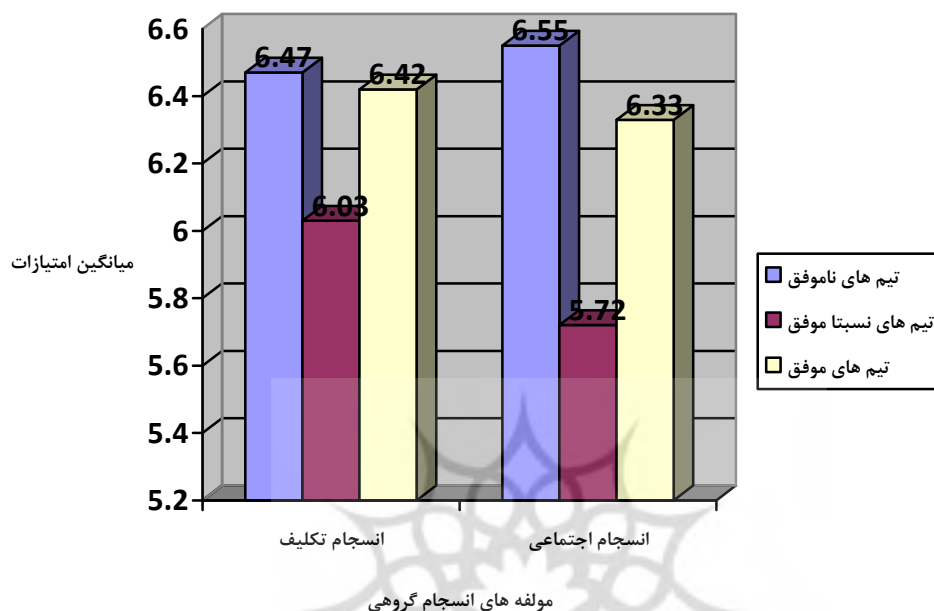
جدول ۷. همبستگی نمونه‌های وابسته

sig	ضریب همبستگی	N	
۰,۰۰*	۰,۵۴	۱۱۳	انسجام تکلیف- اجتماعی

نتایج آزمون تجزیه و تحلیل واریانس نشان داد بین انسجام اجتماعی تیم‌های موفق، نسبتاً موفق و ناموفق تفاوت معنی‌داری وجود دارد (جدول ۸)، اما تفاوت بین انسجام تکلیف تیم‌های موفق، نسبتاً موفق و ناموفق معنی‌دار نبود. نتایج آزمون توکی نشان داد انسجام اجتماعی تیم‌های موفق و ناموفق از تیم‌های کمتر موفق بیشتر است (این تفاوت معنی‌دار بود) (شکل ۳).

جدول ۸. نتایج آزمون ANOVA برای مقایسه انسجام در تیم‌های موفق، نسبتاً موفق و ناموفق

sig	df	F	خرده‌مقیاس‌های انسجام
۰,۱۵	۲	۱,۹۱	انسجام تکلیف
۰,۰۵*	۲	۹,۴۴	انسجام اجتماعی

شکل ۳. میزان انسجام تکلیف و اجتماعی در تیم های بسکتبال

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین انسجام تکلیف و سبک تمرین و آموزش ($r=0.46$)، دموکراسی ($r=0.18$) و حمایت اجتماعی ($r=0.17$) ارتباط مثبت و معنی دار وجود دارد. همچنین بین انسجام اجتماعی و سبک تمرین و آموزش ($r=0.29$)، دموکراسی ($r=0.19$) و حمایت اجتماعی ($r=0.20$) ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد. از طرفی، بین سبک های بازخورد مثبت با انسجام تکلیف و گروهی و نیز سبک آمرانه با انسجام تکلیف و اجتماعی ارتباط معنی داری مشاهده نشد. در مجموع، سبک های رهبری تمرین و آموزش، دموکراسی و حمایت اجتماعی ارتباط مثبت و معنی داری با انسجام گروهی (انسجام کل) داشتند، در حالی که سبک های رهبری آمرانه و بازخورد مثبت ارتباط معنی داری با انسجام گروهی (انسجام کل) نداشتند (جدول ۹).

جدول ۹. رابطه سبک‌های رهبری با انسجام

بازخورد مثبت	حمایت اجتماعی	آمرانه	دموکراسی	آموزش تمرین	سبک رهبری شاخص	
۰,۱۴	۰,۱۷*	-۰,۰۱	۰,۱۸*	۰,۴۶*	ضریب همبستگی پیرسون	انسجام تکلیف
۰,۰۷	۰,۲۰*	-۰/۰۹	۰,۱۹*	۰,۲۹*	ضریب همبستگی پیرسون	انسجام اجتماعی
۰,۱۲	۰,۲۰*	-۰,۰۵	۰,۲۰*	۰,۴۳*	ضریب همبستگی پیرسون	انسجام گروهی (مجموع)

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد مربیان بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین و کمتر از سبک مربیگری آمرانه استفاده می‌کردند؛ بنابراین از دیدگاه بازیکنان مربیان بیشتر به آموزش‌های تکنیکی و تاکتیکی افراد و تیم و انجام تمرینات توجه می‌کنند و کمتر بودن میزان سبک آمرانه بیانگر آن است که مربیان تا حدودی به بازیکنان اجازه شرکت در تصمیم‌گیری‌های مربوط به تعیین اهداف گروهی و روش‌های دستیابی به اهداف را می‌دهند.

حسینی کشتان (۲۰۱۰) و رضانی نژاد (۲۰۰۹) در تیم‌های لیگ حرفه‌ای به این نتیجه رسیدند که تیم‌های لیگ برتر والیبال و فوتبال بیشتر از سبک آموزش و تمرین و آمرانه و کمتر از سبک دموکراتیک استفاده می‌کنند. سبک آمرانه جزء رهبری تکلیف‌محور قرار دارد و پژوهش‌های بسیاری استفاده از وظیفه‌گرایی مربیان را در ورزش‌های قهرمانی و حرفه‌ای گزارش کرده‌اند که نتایج حسینی (۲۰۱۰) و رضانی (۲۰۰۹)، مرادی (۱۳۸۳)، ریمر^۱ و چلادورای (۱۹۹۵) و بنت و مانوئل^۲ (۲۰۰۰) را تأیید می‌کند. همچنین می‌توان احتمال داد که با توجه به ماهیت پویای ورزش، سبک آموزش و تمرین در بیشتر سطوح ورزش متداول‌تر است و مربیان بیشتر تمرکز و انرژی خود را بر آموزش تاکتیک‌ها و تکنیک‌ها معطوف می‌کنند. البته در خصوص استفاده کمتر مربیان تیم‌های دانشگاهی از سبک رهبری آمرانه، نتایج با یافته‌های مرادی (۱۳۸۳)، ریمر^۳ و چلادورای (۱۹۹۵) و بنت و مانوئل^۴ (۲۰۰۰) مشابه است، اما با یافته‌های حسینی کشتان (۲۰۱۰) و رضانی نژاد (۲۰۰۹) مغایرت دارد. آن‌ها گزارش کردند که مربیان حاضر در لیگ برتر والیبال و فوتبال از رفتار دموکراتیک کمتر استفاده می‌کنند و به نظر می‌رسد نوع رشته ورزشی و همچنین سطح تیم‌های ورزشی باعث چنین تفاوتی در خصوص استفاده مربیان از سبک رهبری آمرانه و دموکراتیک شده است.

1 . Rimmer

2 . Bennett & Maneual

3 . Rimmer

4 . Bennett & Maneual

نتایج آزمون T وابسته نشان داد بین دو بعد انسجام گروهی هیچ تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. این بیانگر رابطه و همبستگی زیاد این دو بعد با یکدیگر است و می‌تواند بیانگر انسجام کامل پرسشنامه باشد؛ یعنی همبستگی خوبی بین دو بعد انسجام گروهی دارد؛ بنابراین می‌توان گفت اگر ارزیابی عینی ورزشکاران از سطح تلاش هماهنگ با کار تیمی گروه‌هایشان، با توجه به اهداف آن‌ها مثبت و مناسب باشد، می‌تواند میزان جذابیت بین فردی را در میان اعضای گروه افزایش دهد و در نتیجه، باعث افزایش انسجام گروهی در تیم شود (جدول‌های ۶ و ۷).

نتایج پژوهش همچنین نشان داد انسجام اجتماعی تیم‌های ناموفق و موفق از تیم‌های کمتر موفق بیشتر است که با نتایج حسینی کشتان (۲۰۱۰)، مرادی (۲۰۰۴)، وستر و ویس^۱ (۱۹۹۱)، کارون و اسپینک^۲ (۱۹۹۳)، ایچاس و کران^۳ (۱۹۹۳)، کارون و همکاران (۲۰۰۲)، و هانگ^۴ (۲۰۰۴) و گریو (۲۰۰۰) همخوانی ندارد، اما تا حدودی موافق نتایج فیدلر است. فیدلر نشان داد انسجام تیمی ضعیف در موفقیت تیم مداخله می‌کند. رابینز نیز در کتاب «رفتار سازمانی» می‌گوید افراد گروه در موقعیت سخت و بحرانی انسجام بیشتری با یکدیگر دارند. به نظر می‌رسد تیم‌های ناموفق به دلیل قرار گرفتن در شرایط سخت و رها شدن از موقعیت بحرانی به انسجام بیشتری نیاز داشتند و شاید عوامل موقعیتی مانند ویژگی‌های ورزشکاران و کیفیت ارتباطات بین اعضای تیم از عوامل مؤثر در این تفاوت‌ها بوده است.

نتایج پژوهش نشان داد بین انسجام گروهی (تکلیف اجتماعی) و سبک‌های رهبری تمرین و آموزش، دموکراسی و حمایت اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد که با یافته‌های نولان (۲۰۰۰)، رنج (۲۰۰۲)، هانگ (۲۰۰۴)، مورای (۲۰۰۶)، چن (۲۰۰۷)، کاتارین (۲۰۰۲)، حسینی کشتان (۲۰۱۰) و مرادی (۲۰۰۴) همخوانی دارد. آن‌ها دریافتند سبک‌های رهبری تمرین و آموزش، دموکراسی، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت با انسجام ارتباط مثبتی دارند، در حالی که سبک آمرانه با انسجام گروهی ارتباط منفی دارد. سبک‌های تمرین و آموزش، دموکراسی و حمایت اجتماعی به تعامل و همکاری و درگیری بازیکنان تیم‌ها نیاز دارد که مسلماً می‌تواند به افزایش انسجام تیمی منجر شود. ضمن اینکه میان سبک‌های بازخورد مثبت و آمرانه با انسجام گروهی ارتباط معنی‌داری وجود نداشت.

همچنین می‌توان بیان کرد رفتار حمایت اجتماعی، آموزش و تمرین، و دموکراتیک مربیان باعث افزایش سطوح انسجام گروهی و رفتار آمرانه نیز به احتمال قوی باعث کاهش سطوح انسجام گروهی می‌شود. با توجه به ضریب همبستگی مثبت بین رفتار حمایت اجتماعی و آموزش و تمرین با

-
1. Wester & Weiss
 2. Spink
 3. Eichas & Krane
 4. Hung

انسجام گروهی و همچنین ضریب همبستگی منفی بین رفتار آمرانه مربیان و انسجام گروهی، مربیان می‌توانند با برقراری رابطه دوستانه با بازیکنان، بررسی مشکلات بازیکنان و حل و فصل اختلافات بین اعضای تیم در صدد حفظ و افزایش روحیه تیمی و انسجام گروهی برآیند. به علاوه، مربیان می‌توانند با راهنمایی‌های تکنیکی و تاکتیکی در هنگام رقابت و تمرین بر آموزش نقاط ضعف و قوت و بهبود مهارت‌های بازیکنان اهتمام ورزند و در نهایت، باید از ایجاد فاصله و جدایی بین خود و بازیکنان پرهیز کرده، تصمیم‌گیری‌های مربوط به تعیین اهداف گروهی و روش دستیابی به آن را با مشارکت بازیکنان انجام دهند؛ یعنی در استفاده از رفتار آمرانه بیشتر احتیاط کنند؛ زیرا در غیر این صورت استفاده نابجا از رفتار آمرانه تا حد بسیار زیادی می‌تواند سطوح انسجام گروهی را کاهش داده، روحیه و اتحاد موجود در میان بازیکنان را از بین ببرد.

به‌طور کلی آنچه از نتایج این پژوهش و بررسی پژوهش‌های دیگر بر می‌آید، رفتار مربیان و سبک مربیگری آنان انسجام گروهی تیم‌ها را در هر سطح و رشته ورزشی تحت تأثیر قرار می‌دهد و حتی می‌تواند به موفقیت و عملکرد تیمی بهتر منجر شود. ضمن اینکه به نظر می‌رسد تیم‌ها برای حفظ وضعیت موجود در موقعیت ایده‌آل و رهایی از بحران در موقعیت‌های دشوار انسجام بیشتری دارند. در پایان، به مربیان پیشنهاد می‌شود محیط روانی اجتماعی مناسبی برای دستیابی به اهداف تیمی بسازند. مربیان با استفاده از سبک رهبری مناسب در موقعیت‌های مختلف باید نیازهای ورزشکاران را برآورده کنند و بازیکنان را با مسئولیت‌های هم‌تیمی‌هایشان آشنا کنند. مربیان باید در تماس با بازیکنان باشند، اطلاعات شخصی هر بازیکن را داشته باشند و با آن‌ها رابطه دوستانه برقرار کنند. ضمن اینکه با ارائه طرح‌ها و برنامه‌های تکنیکی و تاکتیکی مناسب سعی بر افزایش نقاط قوت و کاهش نقاط ضعف بازیکنان داشته باشند.

منابع:

1. Jowett, S, Chundy, V(2004), An investigation into the impact if coach leadership and coach-athleth relationship on group cohesion. group dynamics.8,302-311.
۲. حسینی کشتان، میثاق، (۱۳۸۶). ارتباط بین سبک مربیان و انسجام تیمی تیم‌های فوتبال لیگ برتر ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان
3. Ronayne, L.S. (2004). Effects of Coaching Behaviors on Team Dynamics: How Coaching Behaviors, Influence Team Cohesion and Collective Efficacy over the Course of a Season. Master of Science in Sport Studies. Physical Education, Health, and Sport Studies. Miami University.
۴. محرم زاده، مهرداد، (۱۳۸۸). مدیریت سازمان‌های ورزشی، انتشارات جهاد دانشگاهی آذربایجان غربی، ارومیه

5. Hoseini K. M, (2010), The Relationship Between Collective Efficacy and Coaching Behaviors in Professional Volleyball League of Iran Clubs, World Journal of Sport Sciences 3 (1), 1-6.
6. Ramzaninezhad, R. et al., 2009, The relationship between coach's leadership styles and team cohesion in Iran football clubs professional league, Brazilian Journal of Biomotricity, 3 (2), 111-120
۷. مرادی، محمد رضا، (۱۳۸۳). بررسی ارتباط بین سبک رهبری مربیان با انسجام گروهی بازیکنان در تیم‌های بسکتبال لیگ برتر باشگاه‌های کشور، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
8. Riemer, H.A., and Toon, K. (2001). Leadership and Satisfaction in Tennis: Examination of Congruence, Gender and Ability. Research Quarterly for Exercise and Sport. (72)3: 243-256.
9. Bennett, G., and Maneual, M. (2000). Leadership Style of Dixie Youth Baseball Coaches. Research Quarterly for Exercise and Sport. (71)1: 243-256.
10. Carron, A.V., and Bry, S.R., and Eys, M.A. (2002). Team cohesion & Team Success in Sport. Journal of Sport Science. (20)2: 119-26.
11. Hqigard R, et al,(2006), The Relationship Between Group Cohesion, Group Norms, and Perceived Social Loafing in Soccer Teams, journals of Small Group Research, Volume 37 Number 3, 217-232
12. Loughhead T M ,et all (2004) The mediating role of cohesion in the leader behavior-satisfaction relationship, Psychology of Sport and Exercise 5 . 355-371
13. Wester, K.R., Weiss, M.R., 1991, The Relationship between Perceived Coaching Behaviors and Group Cohesion in High School Football Teams, The Sport Psychologist, Vol. 5.
14. Eichas, Tyler M., Krane, vikki, 1993, Relationship Among Perceived Leadership Styles, Member Satisfaction, and Team Cohesion in High School Basketball Players, Research Quarterly for Exercise and Sport, Vol. 64, PP. 243-256.
15. Carron, A. V., Colman, M. M., Wheeler, J., & Stevens, D. (2002). Cohesion and Team Dynamics
16. Huang, Yen-Hsiang, (2004), The Effectiveness of Charismatic Leadership and Support toward Team Behavior and Cohesion, Research Quarterly for Exercise and Sport, Vol. 75, Iss. 1, PP. 243-256
17. Moradi, M. (2004), The Relationship between Coach's Leadership styles and Group Cohesion in Iran Basketball Clubs Professional League, Kinetics Journal, 29, 5-16,
18. Grieve, F.G., (2000), An Experimental Examination of the Cohesion-Performance Relationship in an Interactive Team Sport, Journal of Applied Sport Psychology, 12, 219-235

۱۹. جاریوس، مت، (۱۳۸۸). روان شناسی ورزش، ترجمه نورعلی خواجوند، انتشارات دستان

20. Catharine.o.rang, (2002), The relationship between group cohesion and leadership style and win / loss record in collegiate soccer player".unpublished thesis.san diego state university.USA
21. Carron, A.V., Widmeyer, W.N., & Brawley, W. N. (1985). The development of an instrument to measure cohesion in sport teams: The Group Environment Questionnaire.Journal of Sport Psychology, 7, 244-266
22. Ronayne, Lindsay Seana, 2004, Effects of Coaching Behaviors on Team Dynamics: How Coaching Behaviors, Influence Team Cohesion and Collective Efficacy over the Course of a Season, Master of Science in Sport Studies, Physical Education, Health, and Sport Studies, Miami University.
23. Nolan, Olivia et al., (2000), The Relationship between Perceived Coaching Behaviors and Team Cohesion among School Age Cricketers in Australian Setting, [http://www.google.com/advanced search/ leadership and team cohesion](http://www.google.com/advanced_search/leadership_and_team_cohesion).
24. . Murray, Nicholas P., (2006), The Differential Effect of Team cohesion and Leadership Behavior in High School Sports, Individual Differences Research, Vol. 4, Iss. 4, PP. 216-225.
25. Chen, M. H. (2007). Exploring the relationship between effective coaching leadership, group cohesion, and achievement motivation in college basketball teams in Taiwan. Unpublished Doctoral Dissertation, Sport Management, United States Sports Academy.
26. Fox, L. D., Rejeski, W. J., & Gauvin, L. (2000). Effects of leadership style and group dynamics on enjoyment of physical activity. American Journal of Health Promotion, 14, 277-283.

ارجاع مقاله به روش APA

شیخ یوسفی، رضا؛ وحدانی، محسن؛ محرم زاده، مهرداد؛ (۱۳۹۲)، رابطه سبک‌های رهبری مربیان و انسجام گروهی تیم‌های بسکتبال حاضر در دهمین المپیاد ورزشی دانشجویان پسر کشور (۱۳۸۹)، مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۷: ۸۶-۷۱

ارجاع مقاله به روش vancouver

شیخ یوسفی رضا؛ وحدانی محسن؛ محرم زاده مهرداد. رابطه سبک‌های رهبری مربیان و انسجام گروهی تیم‌های بسکتبال حاضر در دهمین المپیاد ورزشی دانشجویان پسر کشور (۱۳۸۹)، مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۳۹۲؛ ۵ (۱۷)، ۸۶-۷۱

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی